

Farger for en demensavdeling, et spørsmål om verdighet

Fargenes betydning for trivsel og orienteringsevne i bomiljø for demente opptar Mette L'orange, professor i farge ved Kunst- og Designhøgskolen i Bergen og kunsthøgskolen i Oslo.

Her gjengir vi en artikkel vi tidligere har publisert i Fargemagasinet 5/2015:

Jeg har i en tidligere kommentar berørt et prosjekt ved Kunst- og Designhøgskolen i Bergen der fargesetting av sykehjem sto i fokus, spesielt med tanke på demenspasienter. Prosjektet heter "Does Colour matter? ". Deltakere var internasjonale masterstudenter ved KHiB, ledere stipendiat Erlend Bleken og undertegnede. Gullstøltunet sykehjem i Bergen ble arenaen, der 90 beboere har fast plass. Tre av fem avdelinger er eldre med demensdiagnose. Vi fikk fargesette en slik avdeling med tre korridorer, 6 pasienter i hver korridor. Jeg viste i forrige artikkel noen av studentforslagene og vil gjerne følge opp med et blikk på de gjennomførte resultatene, samt noen brukerreaksjoner.

Prosjektet fokuserte på farge som veiviser, estetisk uttrykk og romlig verktøy.

Agendaen lød:

1. "Fargene skal gi både identitet og styrke orienteringsevnen (kontraster) så vel som å ha en estetisk og sanselig appell.

2. "Fargene må være relativt mettede og kraftfulle for å ha en reell innvirkning på demente."

Farger med for mye hvitt i, pasteller, vil ikke lett oppfattes som kulør av målgruppen, og "greigefarger" med mye svart i vil virke nedstemmende på sinnet. Industrien har ofte svart i malingen, så kurset la vekt på å blande pigmenter og bindemidler selv, for å komme fram til det rette fargeuttrykket.

Fargeblanding på "gamlemåten"

Inspirasjon og kunnskap om denne type fargeblanding for arkitektur ble hentet fra maleren og arkitekten Le Corbusier, som utviklet et stort repertoar av egne farger ut fra dette prinsippet. Han brukte aldri svart men dempet med komplementærfarger.

Han var kunstner før han utdannet seg til arkitekt, og praktiserte siden begge deler, alltid med maling i atelieret om morgenen. Med denne tverrfagligheten kunne han føre kunstnerens fargeblandinger inn i sin arkitektur.

Han utviklet etter hvert det som kalles Colour Keyboard for tapetfabrikken Salubra, først med 43 ensfargede tapeter (oljemaling på rull) i 1931, og senere ble 20 litt sterkere farger lagt til i 1959. Kolleksjonen ble senere samlet i et trebinds verk av den tyske arkitekten Arthur Rüeegg, med bl.a 12 stemningspaletter som et hjelpemiddel for folket. Le Corbusier hadde klare instruksjoner, som at de duseste fargene var egnet for hele vegger, de klare og mettede for komponenter og til slutt utvalgte toner for dekor.

Fargene, selv de duseste, er svært vakre og kan med hell også benyttes i dag. De går ikke av moten fordi de er basert på naturpigmenter.

Kjemikeren Katrin Trautwein i Sveits har forsket på Le Corbusiers farger og utviklet originalresepter for Fargeklaviaturet, samt også for andre farger fra hans villaer.

Det vil si hun har funnet fram til de rette pigmentene og bindemidlene, samt blandingsforholdene.

Malingen kan kjøpes fra hennes lille nisjefabrikk i Zürich, KTcolor, der hun også tilbyr egne utviklede farger bygget over samme prinsipp. Vi besluttet i samråd med sykehjemmet, etter en del prøving med egne resepter, å importere maling herfra for å sikre kvalitet og forutsigbarhet i utførelsen.

Det var en fantastisk og unik satsing fra sykehjemmets side, takket være en entusiastisk leder, Eva Maria Lim.

Hver korridor fikk sin fargeidentitet. En fikk nisjer i grønne valører med guloker dører.

Utførelse

Det beste fra alle studentforslag ble kombinert av undertegnede og hjemmets ledelse til ett ferdig konsept.

Alle hovedveggene fikk en fin, lys gråtone, mens dørnisjene fikk to farger, med kontrasterende dører. Hver korridor fikk sin fargeidentitet, en fikk nisjer i grønne valører med guloker dører, en fikk varme sienatoner og blå dører, og til slutt fikk en blå nisjer med varmeker dører. Varm-kald kontraster helt etter Le Corbusiers prinsipper.

I tillegg til dette innførte vi en gradering av lysheten i nisjefargene mot dagslyset og dagligstuen. Dette skulle trekke beboerne mot dette fellesrommet.

Korridor med varme siennatoner og blå dører

Kommentarer

Det er klart det er meningsfullt å yte en innsats for denne målgruppen som er "satt på vent" ved livets slutt. Tilbakemeldinger begynner å komme fra ansatte og beboere, og jeg er sikker på at dette også har gjort inntrykk på de pårørende.

Et par av kommentarene fra beboerne lød:

«Det er så deilig med den grønnfargen. Den er så lett og behagelig.»

«Eg var så forskrekka med det same dei begynte å male fordi fargane virka så skape. No når me har heilheten er det verkeleg fint.»

«Behagelig å gå inn og ut av den gangen. God følelse. Det må jo gjere noko med folka som jobbar og bur der. «

«Du må se på den vakre korridoren vår når du går.»

Neste prosjekt er Røde Kors sykehjem i Bergen. Det startet nå i høst med et seminar på verdighetsdagen i Bergen 14. oktober. Når samtidig designavdelingen ved Kunsthøgskolen i Oslo skal forvandle en gammel boligblokk til sykehjem med inspirasjon fra demenslandsbyer i Nederland, forstår vi at denne problemstillingen er svært aktuell. Det er løfterikt.

Mange oss vil bli konfrontert med slike rom, før eller senere, så det er bare å håpe at den gode fargesanseligheten appellerer til etterfølgelse.

Korridor med blå nisjer og varmeker dører.

Om Mette

Mette L'orange er billedkunstner, sivilarkitekt og professor i farge ved Kunsthøgskolen i Oslo og Kunst og designhøgskolen i Bergen. Hun arbeider også med maleri, utsmykking og romlige installasjoner, fokus på farger i to og tre dimensjoner.